

Kimmo Isotalo, Hannu Itkonen & Arto Nevala

Kenraali, poliitikkoja ja liikemiehiä – suomalaisen jääkiekkoilun avaintoimijat ja kontaktit

Johdanto

Jääkiekkoilu on esimerkiksi katsojamäärillä ja medianäkyvyydellä mitattuna Suomen suosituin urheilulaji. Toisaalta laji on kansainvälisessä mitataavassa enintään keskikokoinen ja sen harrastaminen on keskittynyt vahvasti muutamaamaan maahan. Esimerkiksi kauden 2017–2018 tilastojen mukaan Kansainväliseen jääkiekkoliittoon (International Ice Hockey Federation, IIHF) kuului 76 jäsenmaata, joissa oli yhteensä noin 1,8 miljoonaa rekisteröityä pelaajaa. Heistä kuitenkin yli 1,5 miljoonaa eli noin 88 prosenttia edusti lajin kuutta suurmaata eli Kanadaa, Yhdysvaltoja, Tšekkiä, Venäjää, Ruotsia ja Suomea.¹

Jääkiekkoilun nousua suomalaiseksi valtalajiksi on tutkittu², mutta siinä riittää edelleen selvitettävää. Tässä artikkelissa lähestymme jääkiekkoilua yhteiskunnallisten kytkentöjen näkökulmasta. Heiskasen ja Salmen mukaan ”Urheilu on väistämätön osa valtasuhteiden verkostoa, jossa kulttuuriset, taloudelliset ja poliittiset kytkökset nivoutuvat toi-

siinsa.”²³ Näin on asia myös jääkiekkoilun kohdalla. Kohdennamme tarkastelumme erityisesti lajin avainpaikoilla toimineisiin henkilöihin sekä heidän taloudellisiin, poliittisiin ja urheiluun liittyneisiin kontakteihinsa.

Keskeinen tutkimuskysymyksemme on, ketkä ovat toimineet suomalaisten jääkiekko-organisaatioiden avaintehtävissä lajin alkuvuosista 2010-luvulle? Tällöin analysoimme henkilöiden määrää, heidän taustansa sekä sitä kautta muodostuneita yhteyksiä. Toiseksi pohdimme, miten jääkiekkoilu on lajin avaintoimijoiden kautta kytkeytynyt muuhun yhteiskuntaan, mikä kytkentöjen merkitys on ollut, ja miten tämä kokonaisuus on vuosikymmenten kuluessa muuttunut?

Teemme tutkimusasetelmaan kaksi merkittävää rajausta. Ensinnäkin tutkimme nimenomaan toimijoiden yhteyksiä ja kytkentöjä, mutta emme tee verkostoanalyysiä samalla syvyydellä kuin esimerkiksi Teräs (2009), Lehtonen (2017a ja 2017b) tai Mäkinen ym. (2019). Perustelemme tätä kokonaiskuvan tasolla pitäytymistä sillä, että aineistomme kertoo vain jääkiekkotoimijoiden yhteyksistä yhteen suuntaan, mutta ei heidän laajemmista tai keskinäisistä verkostoistaan. Artikkelin sivumäärä ei myöskään anna mahdollisuutta laajentaa ja syventää tarkastelua toimijoiden yhteiskunnallisen vaikuttamisen koko kenttään. Tämä jää seuraavien tutkimusten tehtäväksi. Toinen rajausta on, että keskitymme avaintoimijoihin – henkilöihin, jotka ovat olleet näkyvässä ja vaikutusvaltaisessa asemassa lajin valtakunnan tason organisaatioissa. Tällä perusteella suuntaamme huomiomme etenkin Jääkiekkoliiton puheenjohtajiin. Rajaamme tarkastelun ulkopuolelle alue- tai piiritasolla toimineet, vaikka heillä on saattanut olla tärkeä merkitys lajin paikallisten harrastusolojen kehittämisessä. Tiedostamme hyvin, että analyysin ulkopuolelle jää iso joukko lajitoimijoita. Olemme kuitenkin valikoineet arviomme mukaan riittävän keskeisessä asemassa riittävän pitkään Jääkiekkoliitossa, Jääkiekkosäätiössä, SM-liigassa ja huippuseuroissa toimineita persoonia.

Tutkimukseen päätyneiden henkilöiden valinta tapahtui poimimalla Suomen Jääkiekkoliiton asiakirjoista kaikki keskeisissä, edellä mainituissa valtakunnantason toimielimissä mukana olleet henkilöt. Tämän jälkeen tilastoitettiin henkilöiden aktiivisuus eli se, kuinka monessa eri tehtävässä ja kuinka pitkään he ovat toimineet. Seuraavassa vaiheessa selvitettiin kyseisten henkilöiden taustat eli heidän työuransa keskeiset vaiheet sekä merkittävimmät poliittiset tai muut yhteiskunnalliset luot-

tamustehtävät. Siten voitiin rakentaa kuva keskeisistä toimijoista ja siitä millaisia kytkentöjä heillä on ollut eri tahojen kanssa. Lopuksi toimijat ryhmiteltiin aikakausittain (kuviot 1, 2, 3).

Kokonaisuutta lähdimme purkamaan jäljempänä esiteltävän aikakausijaottelun pohjalta, jossa käydään läpi eri aikoina toimineet henkilöt sekä heidän kytkentänsä – tehdään näkyväksi toimintakäytäntöjen ja kytkentöjen muutos. Tutkimusaineistosta esiin nousseet havainnot liitämme aihepiiriä sivuvaan tutkimukseen sekä jääkiekko- ja urheiluvaikeuttajien haastatteluihin. Jääkiekkoilua koskevasta tutkimuksesta eniten olemme hyödyntäneet tuoretta ja tutkimuksellisesti kirjoitettua Markku Jokisipilän, Jouko Kokkosen, Kalle Rantalan ja Ossi Viidan *Koko kansan leijonat – Suomi-kiekkon historia* -teosta. Myös Jyri Backmanin (2018) väitöskirja suomalaisen ja ruotsalaisen huippujääkiekkoilun kehityksestä on merkittävä kontribuutio jääkiekkotutkimukseen. Jouko Kokkosen (2015) kattava yleisesitys suomalaisen liikuntakulttuurin vaiheista puolestaan kuuluu perusteoksena monen muunkin tutkimuksen lähdeluetteloon. Verkostojen ja vaikutussuhteiden ymmärtämisessä apuvälineitä ovat puolestaan olleet Kari Teräksen *Yritys ja yhteiskunta*. Heikki Huhtamäen *Verkosto ja sidosryhmäsuhteet* -teos sekä Kati Lehtosen väitöskirja (2017a) ja siihen liittyvä artikkeli (2017b) sekä uusimpana Lehtosen ja hänen kollegoidensa kirjoittama toinen artikkeli (Mäkinen ym. 2019).

Jääkiekkoilun kolme kautta

Hahmotamme tarkastelumme lähtökohdaksi suomalaisen jääkiekkoilun kehityksessä kolme kautta, joiden varassa analyysimme etenee. 1900–1950-luvuille sijoittuvalla perustamisen ja organisoitumisen kaudella jääkiekko irtautui jääpallosta omaksi lajikseen, järjestäytyi sarja- ja maajoukkutoiminnan ympärille sekä perusti oman katto-organisaation, Suomen Jääkiekkoliiton (SJL). Jääkiekon ensimmäisten vaikuttajien tehtäväksi muodostuikin lajitietoisuuden levittäminen ja jääkiekon toimintamahdollisuuksien turvaaminen.

Vakiintuneen toiminnan kaudella (1950–1980) jääkiekko nousi yhdeksi maamme seuratuimmista urheilulajeista. Suomessa järjestettiin ensimmäistä kertaa lajin MM-kisat vuonna 1965, pelaajat siirtyivät koh-

ti täysammattilaisuutta SM-liigan perustamisen myötä vuonna 1975 ja etevimmät suomalaiskiekkoilijat saivat pelipaikat Pohjois-Amerikasta. Keskeisiksi nousivat suuret hankkeet, kuten kansainvälisten arvokisojen järjestäminen, jäähallien rakennuttaminen, pelaajien ammattilaistaminen sekä ulkomaalaisten pelaajien ja valmentajien värvääminen.

Kolmannella uudistamisen ja markkinallistumisen kaudella 1980-luvulta alkaen jääkiekosta kasvoi Suomen suosituin urheilulaji. Kehitys johti sisätiloissa toteutettuun ammattilaisurheiluviihteeseen, jota tuki maajoukkueemme menestys. Jääkiekon avaintoimijoille lajin kasvanut status tarkoitti mahdollisuuksia toteuttaa entistä kunnianhimoisempia hankkeita, joiden tuloksena maahamme nousivat muun muassa ensimmäiset monitoimijäähallit.

Vahvat yksilöt alkutaipaleen avaintoimijoita

Suomalaisen urheilun maanlaajuisen organisoitumisen lähtöpisteenä voidaan pitää vuotta 1906, jolloin Suomen Valtakunnan Urheiluliitto (SVUL) perustettiin. Urheilujärjestöjen keskeisin rahoitus tuli opetusministeriöltä, ja summista päätti vuonna 1920 perustettu valtion urheilulautakunta (VUL). Lautakunnan ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin SVUL:n Ivar Wilskman, jonka myötä SVUL sai muita järjestöjä suuremmat tukisummat. Poliittiset nimitykset vakiintuivat osaksi VUL:n ja myöhemmin sen työtä jatkaneiden organisaatioiden toimintaa.⁴

Suomalaisen jääkiekkoilun kattojärjestöksi perustettiin Suomen Jääkiekkoliitto vuonna 1929 ja seuraavina vuosikymmeninä jääkiekkoilun kehitys tiivistyi järjestön organisaatioon sekä sen johtohahmoihin, joilla oli vaikutusvaltaa ennen kaikkea siviiliammattiensa ansiosta. Näitä henkilöitä olivat järjestön ensimmäinen puheenjohtaja Kauko Karvonen, ensimmäiset sihteerit Niilo Koskinen ja Toivo Ylimaa sekä lajiaktiivi Erkki Saarinen.⁵

Kuten kuvioista 1 (sivulla 129) voi nähdä, keskeisten jääkiekkovaikuttajien määrä oli alkuvuosikymmeninä varsin vähäinen, vain noin kymmenkunta. Mikään taustaryhmittymä ei myököän nouse tarkastelussa erityisesti esille, vaan liiton toimijat rekrytoituivat varsin tasaisesti eri sektorilta.

Insinööri Kauko Karvonen toimi Jääkiekkoliiton ensimmäisenä puheenjohtajana vuosina 1929–1942. Hänen taustansa oli liike-elämässä, mutta vaikuttamisen kannalta tärkeää oli, että Karvonen toimi muissakin urheilujärjestöissä, kuten Suomen Palloliiton (SPL) varapuheenjohtajana. Karvonen valittiin vuonna 1934 myös Suomen olympiakomitean hallitukseen eli hän oli ajalle tyypillinen ”monitoimimies”. Karvonen organisoi jääkiekon ensimmäiset SM-turnaukset, maaottelut, arvoturnausmatkat sekä liitti SJJL:n SVUL:n jäsenliitoksi vuonna 1937. Liittyminen auttoi jäävuorojen ja jääkiekkovarusteiden hankkimisessa sekä jääkiekkoilun pääsemisessä VUL:n avustusten piiriin.⁶

Karvosen seuraaja Otto Wuoriolta odotettiin toimia jääpulan ratkaisemiseksi, sillä hän oli jo aiemmin osallistunut Helsingin Hesperian kentän rakentamiseen. Toisaalta Wuorion puheenjohtajakaudesta (1942–1947) iso osa ajoittui sotavuosiin, jolloin lajin kehittäminen taikelteli.⁷ Wuorion korvasi vahvana johtajana tunnettu kenraalimajuri Harald Roos. Luokittelumme perusteella johtoon tuli nyt julkisen sektorin toimija. Sotilasuran lisäksi Roos toimi yli vuosikymmenen ajan rautatiehallituksen pääjohtajana. Hänen aikakaudellaan Jääkiekkoliitto patisti kuntia rakentamaan jääkenttiä sekä teki yhteistyötä Työväen Urheiluliiton (TUL) kanssa. Karvosen tapaan Roos valittiin myös SVUL:n varapuheenjohtajaksi vuonna 1953, mikä kuvastaa jääkiekon aseman vahvistumista ja toisaalta sitä, että kontaktit urheilujärjestelmän sisällä olivat tärkeitä jääkiekkoilun kehitykselle. Vaikutusvaltaiseen asemaan pääseminen helpotti jääkiekon edunvalvontaa.⁸

Ensimmäisellä kaudella jääkiekkoilu oli pienehkö laji ja jääpallon varjossa. Samoin kontaktit lajin ulkopuolelle olivat vähäisiä. Kuviossa 1 (sivulla 129) on vain runsaat kymmenkunta jääkiekkoilun avaintoimijaa, joilla oli erityyppisiä yhteiskunnallisia yhteyksiä. Lajin avaintoimijat koostuivat yksittäisistä politiikan, yrityssektorin ja muiden alojen edustajista, joiden toimintamotiivit olivat moninaiset. Aikakauden keskeiset toimijat, olivat tyypillisiä ”mahti-” ja monitoimimiehiä. Heillä oli oma henkilökohtainen menestymisagenda. Jääkiekon sopiminen osaksi päättäjien aktiviteetteja oli pitkälti satunnaista, eivätkä he aina valinneet jääkiekkoa pelkästä lajirakkaudesta. Lisäksi tyypillistä oli, että avaintoimijat olivat mukana muussakin urheilussa kuin jääkiekossa, kuten pu-

heenjohtajien kohdalla ilmeni. Muista kuin edellä mainituista toimijoista esimerkiksi Niilo Tammisalo kirjautti nimensä jalkapalloilun ja Walter Jakobsson taitoluistelun historiaan.

Yrityselämän edustajia ja poliitikkoja avainpaikoille

Jääkiekkovaikuttajien kokonaiskuva muuttui olennaisesti toisella, 1980-luvulle ulottuvalla, kaudella, kuten kuviosta 2 (sivulla 130) voi nähdä.

Muutos on sitä selkeämpi mitä lähemmäs kauden loppua tullaan. Olennaisen voi kiteyttää kolmeen kohtaan: vaikuttajien määrän kasvuun, yksityisen sektorin merkityksen lisääntymiseen sekä näkyvien poliittikkakytkentöjen esiinnousuun, mikä johtui siitä, että liikunta ja urheilu kiinnostivat eri poliittisia ryhmiä jo varhain.⁹

Jääkiekkoilussa SVUL:n ja TUL:n seurat pelasivat sotien jälkeen yhteisissä sarjoissa yhteistyösopimusten ansiosta. Lajin suosio oli kasvussa, uusia seuroja perustettiin vauhdikkaasti. Yhteistyö kuitenkin loppui TUL:n katkaistessa kaikki suhteensa SVUL:iin 1950-luvun lopulla. Merkittävä osa työväen urheiluseuroista jatkoi tästä huolimatta Jääkiekkoliiton sarjoissa ja tulivat täten erotetuiksi TUL:sta. Lopullisesti kiista ratkesi jääkiekon osalta vuonna 1962, kun TUL liittyi Jääkiekkoliiton jäseneksi ja sen seurat mukaan SJL:n organisoimaan sarjatoimintaan.¹⁰

Politiikan merkitys ja näkyvyys kasvoivat suomalaisessa yhteiskunnassa 1960-luvulta lähtien. Jääkiekkoilussa tämä näkyi poliitikkojen – tai ainakin poliittisen taustan omanneiden – nousuna vaikutusvaltaisille paikoille. Yleisemmällä tasolla kyse oli koko liikuntakulttuurin entistä tiiviimmästä kytkeytymisestä muuhun yhteiskuntaan eli yhteiskunnallistumisesta.¹¹ Kuten kuviosta 2 näkyy, erityisesti SDP ja Kokoomus olivat jääkiekkoilussa aktiivisesti mukana. Valtakunnan politiikan näkyvien nimien, kuten sosialidemokraattien Matti Ahteen tai Teemu Hiltusen, lisäksi avaintoimijoita olosuherakentamisen kannalta olivat kuntapoliitikot. Heistä osa tuli myöhemmin mukaan valtakunnan politiikkaan ja näkyvään rooliin Jääkiekkoliitossa.

Suomalaisia ja kansainvälisiä jääkiekkovaiuttajia 1950-luvun puolivälistä. R. Eklöf (Ruotsi), SJL:n puheenjohtaja Paavo Honkajuuri, Neuvostoliiton Jääkiekkoliiton puheenjohtaja Pavel Korotkov, Harald Roos, SVUL:n puheenjohtaja J.W. Rangell ja Otto Wuorio. Suomen jääkiekkomuseo.

Politiikasta ei jääkiekossa tullut merkittävää erottelevaa tekijää, pikemmin voi sanoa lajin aseman vahvistuneen poliitikkojen mukaantulon ansiosta. Pitkään jääkiekkoilun johtotehtävissä toiminut kokoomuslainen Harry Bogomoloff kiteytti asetelman näin: ”Politiikka on onnistuttu pitämään hyvin pienessä roolissa suomalaisessa kiekkoilussa... Se rajoittui 1950-luvulla (Jääkiekkoliiton) yhteistyösopimukseen TUL:n kanssa ja 1990-luvulla työväki sai mandaattipaikat liittovaltuustoon ja liittohallitukseen. Mutta ei päätöksissä politiikka ole juurikaan mitään roolia näytellyt.”¹²

Politiikan ja yksityisen sektorin merkityksen kasvu kytkeytyivät yhteen lajin harrastusolojen kohentamisessa. Erinomainen esimerkki on maamme ensimmäisen tekojääradan rakentaminen Tampereelle. Jääkiekkoliiton puheenjohtajaksi valittiin 1952 entinen Kokoomuksen Rauman kaupunginvaltuutettu ja teollisuusjohtaja Paavo Honkajuuri, joka ryhtyi ajamaan tekojääratahanketta. Tukeeseen hän sai Tampereen kaupungin apulaiskaupunginjohtaja Erkki Lindforsin (SDP) sekä teh-

taanjohtaja Simo Salmelinin. Rata valmistuikin pitkälti näiden kolmen miehen, ja samalla politiikan ja yritys-elämän, yhteisprojektina vuonna 1956 Tampereen Koulukadulle.¹³ Honkajuuren kontaktit ja vaikutusvalta toimivat myös kansainvälisessä ympäristössä, kun Neuvostoliiton maajoukkue tuli pelaamaan ensimmäisen virallisen ulkomaanottelunsa Suomeen vuonna 1954.¹⁴ Lisäksi Honkajuuri ehti aloittaa pohjustustyön kabineteissa MM-kisojen saamiseksi Suomeen.¹⁵ Monipuolisen ja aikaansaavan puheenjohtajan panosta muistellaankin Jääkiekkoliitossa edelleen lämmöllä: ”Honkajuuri oli ennen kaikkea herrasmies, mutta myös suuri johtaja. Yksi harvoista, joka uskalsi pistää hanttiin Urho Kekkoselle.”¹⁶ Katso kuvio 1. (sivulla 129)

Koulukadun tekojäärata kertoi liikuntarakentamisen muutoksesta. Kunnat olivat nousemassa, valtion avustusten avittamina, liikuntapaikkojen suurimmiksi rakennuttajiksi. Siksi jääkiekon kannalta oli tärkeää verkostoitua kunnallisiin valmistelu- ja päätöksentekoelementteihin, mikä näkyy hyvin kuvioista 2 (sivulla 130) ja 3 (sivulla 131). Kun 1950-luvulla kunnallispolitiikassa oli tavalla tai toisella mukana vain muutama henkilö, kolme vuosikymmentä myöhemmin määrä oli jo toistakymmentä ja viimeisessä vaiheessa yli 30. Kysymys ei ollut vain kunnallisten toimijoiden lobbaamisesta, vaan myös aktiivisesta osallistumisesta itse päätöksentekoon.

Jääkiekkoliitto toimi kunnallisella tasolla myös toisella taktiikalla eli tukemalla asiantuntemuksellaan kuntia tekojäärata- ja jäähallirakentamisessa. SJL esimerkiksi kutsui kuntien edustajia jäähallipäiville, joilla he tapasivat rakentamisesta vastaavat muut tahot. Näissä tilaisuuksissa avainasemassa olivat liiton jäähalliasiamiehet Pekka Paavola ja Seppo Liitsola. Jääkiekkoliiton toiminta olosuhterakentamisessa onkin saanut kiitosta sekä toiminut mallina muille järjestöille.¹⁷ Toiminnan voi tulkita olleen uudenlaista yhteiskunnallista vaikuttamista, josta laji hyötyi merkittävästi.

Kunnallisen päätöksenteon tärkeydestä huolimatta liiton puheenjohtaja oli edelleen avaintoimija. Puheenjohtaja vaihtui vuonna 1957, kun Harry Lindblad korvasi Honkajuuren. Yksityiseltä sektorilta tulleella Lindbladilla oli edeltäjiensä tapaan laaja kokemus urheiluvaikuttamisesta sekä tehtävään sopivaa sosiaalisuutta, kielitaitoa ja kykyä toimia kansainvälisessä ympäristössä. Päivätöistä vapaana henkilönä hän pystyi käyt-

tämään puheenjohtajuuteen paljon aikaa. Lindbladin pitkä, 18-vuoden mittainen, puheenjohtajakausi merkitsi vaikuttamisen ja verkostoitumisen siirtymistä uudelle tasolle. Lindblad nimittäin loi hyödyllisiä kontakteja IIHF:n kongresseissa, joihin Jääkiekkoliiton edustajat aiemmin vain lähinnä osallistuivat. Pitkästi Lindbladin kongressityön ansiosta Suomi nousi lopulta arvokisajärjestäjien joukkoon vuosina 1965 ja 1974. Lisäksi hänen toimikaudellaan jääkiekkoilun talous parani, kun liitto hyväksyi seurojen pelipaitamainokset vuonna 1959 ja perusti Jääkiekkosäätiön liiton varallisuuden hallintaa varten vuonna 1966.¹⁸

Toisella kaudella verkostokontaktien määrä kasvoi ja monipuolistui voimakkaasti, kuten kuvioita 1 (sivulla 129) ja 2 (sivulla 130) vertaamalla voi nähdä. Ensimmäisellä kaudella toimijoita oli vain reilut kymmenen ja toiminta kytkeytyi paljolti vahvojen persoonien varaan. Vuosien 1950–1980 välillä tilanne muuttui ja kuviosta 2 (sivulla 130) löytyy kaikkiaan lähes 40 jääkiekon parissa toiminutta politiikassa, julkisella sektorilla tai yksityisessä liike-elämässä mukana ollutta henkilöä. Jääkiekkoilun kontaktit lisääntyivät erityisesti yksityisen sektorin suuntaan. Tätä vauhditti vielä se, että Harry Lindbladin jälkeen Jääkiekkoliiton puheenjohtajaksi valittiin jälleen näkyvä yritysjohtaja, konepajayhtiö Rauma-Repolan varatoimitusjohtaja Väinö Lassila. Myös hänelle kansainvälinen toimintaympäristö oli siviiliammatin kautta tuttu. Yksityisen sektorin merkitys korostui myös siksi, että sieltä löytyi seurojen taustalle varakkaita mesenaatteja, kuten Aimo Mäkinen Helsingissä ja Mikko Westerberg Tampereella. Useat heistä ottivat merkittävän roolin myös rahoittamassaan seurassa sekä jääkiekko-organisaatioissa. Yksityisen sektorin roolin vahvistuminen oli osa jääkiekkoilun yhteiskunnallistumista.¹⁹ Sama ilmiö tapahtui tuolloin urheilussa yleisemminkin, mutta keskeisten toimijoiden taustan perusteella jääkiekkoilun yhteiskunnallistuminen oli muihin lajeihin verrattuna yritys- ja yksityissektorivetoisempaa.

Vaikuttajien määrän kasvu ja kokoomuslaistuminen

Kolmannella, 1980-luvulta lähelle nykypäivää ulottuvalla kaudella, yhteiskunnassa, liikuntakulttuurissa ja jääkiekkoilussa voi nähdä useita

isoja muutoslinjoja. Ne eivät kuitenkaan aina ole selvästi erotettavissa, ja lisäksi trendit saattavat olla jossain määrin vastakkaisia. Siksi jääkiekkovaikuttajien ryhmittely käyttämämme jaottelun pohjalta on aikaisempaa haastavampaa. Monet vaikuttajat ovat toimineet sulavasti niin politiikassa, julkisella ja yksityisellä sektorilla kuin liikuntajärjestöissä. Toiseksi sektoreiden rajapinnat ovat usein vaikeasti erotettavissa vaikkapa liikuntaraktentamisessa. Nämä varaukset huomioiden nostamme silti esiin muutamia oleellisia havaintoja jääkiekkoilun vaikuttajista ja vaikuttamisesta.

Ilmeisin muutos näkyy vertailemalla kuvioita 1 (sivulla 129), 2 (sivulla 130), ja 3 (sivulla 131), joiden kattamalla aikakaudella jääkiekkoiluun kiinnittyneiden vaikuttajien määrä kasvoi vauhdilla. Viimeisimmästä kuvioista löytyy yli 70 henkilöä, jotka ovat tavalla tai toisella kiinnittyneet Jääkiekkoliittoon, Jääkiekkosäätiöön, SM-liigan organisaatioon tai sen seuroihin, ja joilla on tausta yksityisellä sektorilla, valtionyrityksissä, politiikassa tai valtionhallinnossa. Määrä on yli kaksinkertainen edelliseen kauteen (kuvio 2) verrattuna. Tämän voi tulkita kertovan jääkiekkoilumisten onnistuneesta verkostoitumisesta, mutta myös lajin kasvusta ja sen yhteiskunnallisen merkityksen lisääntymisestä. Taitekohtana oli ensimmäinen jääkiekkoilun maailmanmestaruutta vuonna 1995. Vaikka mestaruus tuli vaatimattoman tasoisissa kisoissa, sen merkitys lajille Suomessa oli ennennäkemätön: ”Niiden torijuhlien jälkeen lätkällä oli vain ystäviä, niin linnassa kuin torpassa.”²⁰

Suomalaisille palloilulajeille harvinaisen kansainvälisen menestyksen Jääkiekkoliitto ja SM-liiga hyödynsivät täysimääräisesti. Jääkiekkoliitto nousi merkittäväksi vaikuttajaksi ja etenkin lajin huippuotteluiden yleisömäärät kasvoivat. SM-Liiga panosti ottelutapahtumiin, pelaajien tunnettavuuteen ja television hyödyntämiseen. Mallia otettiin Pohjois-Amerikan ammattilaisliigasta.²¹ Näkyvyys kasvatti jääkiekossa liikkuvan rahan määrää ja pelaajapalkkioita. SM-liigasta tuli Teemu Hiltusen ja Urpo Helkovaaran vetämänä maamme johtava ammattilaisurheilusarja. Samalla SM-liigaseurat kasvattivat vaikutusvaltaansa, erityisesti Harry Harkimon Jokereiden ja Hannu Ansaksen Turun Palloseuran johdolla, jotka nousivatkin hetkellisesti omaan kastiinsa pitkälti poikkeuksellisten verkostoitumiskykyjensä ansiosta. Tämä herätti toisissa liigaseuroissa kateutta, kuten esimerkiksi HIFK:n toimitusjohtaja Pentti Matikaisen

kommentista voi lukea: ”Meillä oli sinnepäin (yritysmaailmaan) heikot yhteydet, ja olisin halunnut yhteydet myös poliitikkoihin, kun toimimme käytännössä kunnallisessa hallissa. Noissa erilaisissa yhteyksissä olimme pahasti jäljessä Jokereita, jonka Hjallis Harkimo on hyvin verkostoitunut joka suuntaan.”²²

Matikaisen kommentti alleviivaa yhteyksien ja verkostoitumisen tärkeyttä yleisesti ja kunnallisessa päätöksenteossa. Kuntien rooli säilyi tärkeänä vuonna 1980 voimaan tulleen liikuntalain ansiosta. Kuntien velvollisuudeksi tuli huolehtia liikuntamahdollisuuksien tarjoamisesta ja seurojen tehtäväksi jäi käytännön toiminnan järjestäminen. Kunnalliseen valmistelutyöhön ja päätöksentekoon osallistuminen oli siksi avainasemassa jäähallien rakentamisessa. Hallien määrä kasvoikin Suomessa ennätysnopeasti vuosituhannen vaihteen molemmin puolin Jääkiekkoliiton aktiivisen toiminnan ansiosta.²³ Jääkiekkoihmisiä löytyi näkyviltä kunnallisen vaikuttamisen paikoilta 1980-luvulta 2010-luvulle ulottuvana kautena yli kolme kertaa enemmän kuin aikaisemmin. Lisäksi monet kuviossa 3 olevista nimistä toimivat aktiivisesti myös valtakunnan tason politiikassa. Harry Bogomoloffin näkemys kunnallisen vaikuttamisen käytännöistä on siirrettävissä monille paikkakunnille: ”Siitä, että on ollut politiikassa mukana, on ollut tässä hommassa suuri hyöty. Varsinkin jäähallien kohdalla se vaatii aina julkisen sektorin mukana oloa. Kaavoituksessa, rahoituksessa, koko se ketju.”²⁴

Kunnalliseen päätöksentekoon osallistuminen edusti jatkuvuutta jääkiekkoilun ja politiikan kytkennöissä. Toisaalta suhteissa tapahtui muutos, kun jääkiekkoilu profiloitui aikaisempaa selvemmin poliittisesti oikean laidan, ennen kaikkea Kokoomuksen lajiksi (kuvio 3). Ero aikaisempiin kausiin oli silmiin pistävä. Selitystä ilmiölle voi hakea Kokoomuksen kannatuksen kasvusta ja vasemmistopuolueiden aseman heikentymisestä, politiikan merkityksen (muodollisesta) vähentymisestä sekä lajin, ja laajemmin liikuntakulttuurin yleisestä ja myöhemmin käsiteltävästä, markkinallistumisesta, joka lähtökohtaisesti nojaa oikeistolaiseen talousajatteluun. Tulkintamme on, että jos aikaisemmin ”...puoluekirja ei ole ollut merkittävä, sillä jos te ootte kiekkomiehiä ja politiikassa mukana, niin se on todennäköisesti joka tapauksessa jääkiekolle hyväksi – puolueesta riippumatta” niin jääkiekkoilu on kuitenkin 2010-luvulla aikaisempaa selvemmin kokoomuslaisten toimijoiden laji.²⁵

Jääkiekkoilun ”kokoomuslaistumiseen” liittyy myös toinen tärkeä vaikuttamisen muutos eli ”liikesunnan” osittainen vaihtuminen. Aikaisemmin tyypillistä oli, että politiikasta tultiin mukaan jääkiekkoilun organisaatioon. Nyt entistä useampi vaikuttaja loi ensin uraa jääkiekkoilussa ja siirtyi sitten politiikan kentille. Tunnetuimmat näin menetelleet henkilöt viime vuosikymmeniltä ovat Jokerien omistajana ja Hartwall-areenan rakennuttajana kunnostunut Harry Harkimo, JyP:n liigajoukkueen maalivahti Sinuhe Wallinheimo sekä erityisesti Jääkiekkoliiton pitkäaikainen puheenjohtaja Kalervo Kummola. Kaikki he ”päteväytyvät” ensin jääkiekon parissa ja edustivat politiikkaan siirryttyään Kokoomusta. Toki päinvastaisen väylän kulkijoita oli edelleen useita kuten kuvioista 3 voi nähdä, mutta silti jääkiekossa kunnostautumisesta muodostui selvästi astinlauta merkittäviin poliittisiin asemiin. Poliittikakaytkentöjen merkitys säilyi siis vahvana uusimmallakin ajanjaksolla, kuten Suomen Jääkiekkoilijat ry:n arviosta voi lukea: ”Hyvää on myös se, että kevään eduskuntavaaleissa Arkadianmäki sai lisää jääkiekkotautaisia päättäjiä. Tämä luonnollisesti helpottaa meille tärkeiden asioiden ajamista politiikan kentillä.”²⁶

Jääkiekkoilun ja yrityselämän tiivistyvät suhteet

Liikunnan ja urheilun viime vuosikymmenten keskeisiksi muutoksiksi on tutkimuksissa²⁷ listattu eriytyminen ja markkinallistuminen. Viimeksi mainittu on näkyvimmin huippu-urheiluun liittyvä ilmiö, mutta se on löydettävissä liikuntakulttuurissa laajemminkin. Markkinavoimien nousu yhteiskunnalliseksi, ei vain liikuntakulttuuriseksi, voimatekijäksi liittyi länsimaissa 1980-luvulla alkaneeseen poliittiseen käänteeseen, josta usein puhutaan uusliberalismin läpimurtona. Tarkastelumme kannalta oleellista muutoksessa on niin sanotun arvioivan valtion voimistumisen myötä tapahtunut julkisen ja yksityisen toiminnan rajapinnan haurastuminen. Julkinen valta on vetäytynyt aikaisemmasta roolistaan ja siirtynyt osin palvelujen tuottajasta niiden säätelijäksi. Palveluista on tullut taloudellisen hyödyntämisen kenttä ja kansalaisista niiden aktiivisia kuluttajia.²⁸ Urheilun markkinallistumisen mahdollistajina ovat olleet

myös amatöörisääntöjen väljentyminen sekä televisiointisopimukset, jotka moninkertaistivat urheilussa liikkuvat rahavirrat. Ne ovat luoneet länsimaiseen urheiluun uudenlaisia käytänteitä ja kulttuuria.²⁹

Näkyvyyden lisääntyminen loi uudenlaiset sponsorimarkkinat ja yhteistyökuviot. Jääkiekkoilulle ne olivat hyvästä. Sen oli kansainvälisen menestyksen myötä helppo hankkia sponsoreita niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti jopa taloudellisesti haastavina vuosina.³⁰ Lajia voi pitää markkinallistuneimpana urheilumuotona 2000-luvun Suomessa. Tiiviit ja lisääntyneet yhteydet yksityiseen liike-elämään näkyvät kuvioista 3. Kolmannella kaudella listaamiamme yksityisen sektorin jääkiekkotoimijoita on lähes 50, kun heidän määränsä edellisellä kaudella (kuvio 2) jäi runsaaseen puoleen tästä. Liike-elämävetoisuus näkyi myös Jääkiekkoliiton puheenjohtajien valinnassa. Väinö Lassilan jälkeen johtoon valittiin hetkeksi pankinjohtaja Matti Ranki, mutta hänen jälkeensä ruoriin asetunut Nesteen varatoimitusjohtaja Kai Hietarinta toimi puheenjohtajana toistakymmentä vuotta. Hän vakautti ensitöikseen käymistilassa ollutta Jääkiekkoliittoa. Toimintaympäristöä paransivat 1980-luvulta lähtien myös A-maajoukkueen kohentuneet otteet. Hietarinta valittiin IIHF:n hallitukseen vuonna 1990, mikä tarkoitti Suomen edustajan paluuta kansainvälisen jääkiekkoilun merkittävimpiin luottamustehtäviin.³¹

Hietarinnan jälkeen puheenjohtajaksi tuli pitkän linjan jääkiekko-vaikuttaja, SM-liigan ja jääkiekkoliiton toimitusjohtajana työskennellyt Kalervo Kummola. Hänet voi luokitella yksityisen sektorin toimijaksi, mutta myös urheiluorganisaatiosta johtopaikalle nousseeksi. Kummola peri Hietarinnan hallituspaikan IIHF:ssa vuonna 1998 ja onnistui lisäämään Suomen vaikutusvaltaa kansainvälisissä toimitelmissä. Kaikkiaan Kummolan aikakausi (1997–2016) oli suomalaisen jääkiekkoilun menestyksekkäintä, käytettiin mittarina sitten voitettuja mitaleita, rakennettuja jäähalleja tai harrastajamäärän kasvua. Kummolaan henkilöityy pitkälle jääkiekkoilun yhteiskunnallisen näkyvyyden ja vaikutusvallan kasvu. Häntä voi hyvällä syyllä pitää erinomaisena kotimaisen ja kansainvälisen verkostoitumisen ja vaikuttamisen esimerkkinä: ”Kale on ansiokkaasti jatkanut tätä verkostoitumista ja meillä on siksi nyt hyvät suhteet valtioneuvostoon sekä kaikkiin kunnalliselimiin ja myöskin kansainväliseen maailmaan.”³² Arviota vahvistaa vielä se, että Kummola oli ensimmäinen näkyvä jääkiekkoilusta politiikkaan siirtynyt toimija. Kummolan

jälkeen SJL:n johtoon tullut Harri Nummela on profiililtaan selvästi erilainen. Hänellä on myös taustaa liike-elämässä, mutta toisaalta kytkennät lajiin olivat varsin ohuet.

Henkilöiden lisäksi jääkiekkoilun markkinallistumisesta kertovat yhteistyökumppanien määrän kasvu sekä uudenlaiset yhteistyökonseptit lajin ja yritysten välillä. Niissäkin henkilöillä, kontakteilla ja verkostoitumisella on olennainen merkitys. Ensimmäisenä uutena konseptina voi pitää niin sanottujen monitoimihallien rakentamista. Harrastusolojen parantaminen on ollut jääkiekkoväen keskeinen toimintakenttä aina lajin alkuvuosista lähtien,³³ mutta uudentyyppiset hallit muuttivat asetelmaa olennaisesti. Samalla ne eriyttivät huippujääkiekkoilua alasarjojen tai pienten paikkakuntien todellisuudesta. Turun monitoimihalli uudentyyppisine aitoineen valmistui 1990 ja Helsingin vastaava seitsemän vuotta myöhemmin. Hallit taipuivat monen tyyppisiin tapahtumiin, eikä toiminta enää ollut sidottu jääkiekon sarjakauteen, mikä oli taloudellisesti erittäin tärkeää. Helsingin ja Turun hankkeiden vanavedessä areena-konseptia on sovellettu useilla paikkakunnilla joko uudisrakentamalla tai remontoimalla vanhaa hallia.³⁴

Nousukaudella vuosituhannen vaihteen molemmin puolin jäähallit täyttyivät ja tarjolla olevien yhteistyökumppanien määrä kasvoi. Muun muassa useat maamme suurimmista pankeista ja vakuutuslaitoksista löytyivät tällöin SJL:n yhteistyökumppanilistalta. Kasvanutta yritysyhteistyötä varten liitto perusti jo vuonna 1993 Finland Hockey Poolin. Jääkiekon kaupallistumista edisti myös ratkaisevasti vuonna 1991 syntynyt uudenlainen liikemiesten yhteenliittymä. Sen avainhahmoja olivat Mikko Vanni, Kalervo Kummola, Juha Rantasila, Harry Harkimo, Jouko Purontakainen ja Tapani Yli-Saunamäki. Ryhmän toiminta alkoi talousvaikeuksista kärsineestä Helsingin Jokereista, josta tehtiin pohjoisamerikkalaisten esikuviansa mukaisesti viihdetuote. Jokereiden lisäksi liittymä perusti erilaisia tapahtumia varten Event Partnership Oy:n, joka keskittyi tekemään tilaisuuksista eliitin kohtaamispaikkoja.³⁵

Event Partnershipin kannalta onnekaasti Suomelle myönnettiin vuoden 1997 jääkiekon MM-kisat. Niitä varten maahamme tarvittiin uusi jäähalli, jota lähdettiin lobbaamaan urheilu-, musiikki- ja kulttuuritapahtumien yhteisenä kotina. Hallihankkeen johtoon nousi Harkimo, jolla oli hyvät kontaktit suuryrityksiin. Puhujantaidoillaan Harkimo sai

myös hankittua uudelle Hartwall Arenalle tonttivarauksen ja liikunta-
paikkarakentamisen mittakaavassa poikkeuksellisen suuren, 20 miljoonan
markan (4,2 milj. €/2018) tuen opetusministeriöltä. Hallinhankkeen vie-
minen eteenpäin edellytti vaikuttamista myös kunnallisella tasolla, josta
vastasi pitkälti Kai Hietarinta: ”Kyllä minä pystyin vaikuttamaan koko
Helsingin kaupunginjohtoon.”³⁶ Erityisesti kohteina olivat urheilutaustai-
set Juha Rantasila, Arto Bryggare (SDP), Anssi Rauramo (kok.), kaupun-
ginjohtaja Kari Rahkamo (kok.) sekä kaupunkisuunnittelusta vastannut
Pekka Korpinen (SDP). Merkittävää lisätukea hallihanke sai myös Masa
Yards Oy:n kaksikolta Martin Saarikangas - Pekka Laitto sekä Harkimon
pitkäaikaiselta liikekumppanilta Henrik de la Chapellelta.³⁷

Arena säilytti asemansa Suomessa järjestettyjen MM-kisojen koti-
kenttänä vuoden 1997 jälkeenkin. Asetelmasta ovat hyötyneet Event
Partnershipin keskeiset henkilöt sekä erityisesti Jääkiekkoliitto ja -sää-
tiö: ”Liiton talous ei olisi läheskään tällä tasolla ilman Harkimoa. Jos
hän ei ois rakentanut sitä hallia, niin ei meidän järjestämät MM-kisat ois
tuottanut lähimainkaan yhtä paljon kuin mitä ne nyt on tuottanut.”³⁸ ...
”Jääkiekkosäätiön rooli on mielestäni muuttunut aivan erityisesti vuo-
den 1997 MM-kisojen jälkeen, jolloin rahaa jäi jaettavaksi huomattavasti
enemmän kuin ennen.”³⁹ Tulovirtojen kasvu ja Jääkiekkoliiton vauras-
tuminen ovatkin olleet suomalaisen jääkiekkoilun olennaisia elementte-
jä vuosituuhannen vaihteen molemmin puolin. Pitää toki myös muistaa,
että naapurimaa Ruotsissa jääkiekkoilusta, erityisesti huippukiekkoilus-
ta, on yhtäläillä kasvanut miljoonaluokan liiketoimintaa.⁴⁰

Johtopäätökset

Pitkällä aikavälillä tarkasteltuna Jääkiekkoliitossa, Jääkiekkosäätiössä,
SM-liigassa ja huippuseuroissa toimineiden vaikuttajien lukumäärä ja
heidän vaikuttamisverkostonsa ovat laajentuneet huomasti toista maa-
ilmansotaa edeltäneestä ajasta 2010-luvulle. Käyttämillämme kriteereil-
lä löytyi yli 140 henkilöä, jotka olivat tavalla tai toisella mukana edellä
mainituissa elimissä, ja joilla oli julkisen sektorin, yksityisen sektorin,
politiikan tai urheilujärjestötausta. Kuvioihin 1, 2 ja 3 kirjattujen hen-

kilöiden määrä kasvaa voimakkaasti nykypäivää lähestyttäessä, sillä yli puolet henkilöistä sijoittuu viimeiselle, 1980-luvulta alkavalle ajanjaksolle. Toinen tärkeä havainto on, että jääkiekkoilun avaintoimijat ovat olleet lähes pelkästään miehiä. Naisia mahtuu mukaan vain kaksi, Sari Rautio ja Leena Harkimo. Kati Lehtosen analysoimien urheilun eliittiverkostojen henkilöistä naisten osuus oli pienimmillään noin kuudennes. Sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta jääkiekkoilulla on vielä paljon kiritmistä, vaikka itse pelissä naiset ovat viime vuosina saaneet menestystä ja näkyvyyttä.⁴¹

Suomen Jääkiekkoliiton johtoa tasavallan presidentti Urho Kekkosen puheilla vuonna 1981. Vasemmalta Göran Stubb, Kalervo Kummola, Jorma Huura, Markku Mäenpää, Paul Blomqvist, Tapani Mattila, Väinö Lassila ja presidentti Urho Kekkonen. Suomen jääkiekkomuseo.

Kokonaisuutena suurimmalla osalla jääkiekkotoimijoista on yksityissektorin tausta, mikä tulee esiin myös puheenjohtajavalinnoissa. Niissä on arvostettu yritysjohtajia, joilla on kokemusta urheiluorganisaatioissa toimimisesta, mutta ennen kaikkea kykyä hankkia jääkiekkoilulle taloudellista tukea. SJL ei tosin tässä suhteessa ole poikkeus, sillä vastaavia ominaisuuksia on arvostettu myös Suomen Palloliiton rekrytoinnissa.

SPL:n 15 puheenjohtajasta kymmenellä on yksityisen sektorin ja kolmella julkisen sektorin johtajatausta.⁴²

Yksityisen sektorin suosiminen edustaa ajattelumallia, jossa sieltä hankitulla asiantuntemuksella uskotaan olevan käyttöä urheiluorganisaatioissa. Taustalla on myös niin sanotun kaksiroolisuuden hyödyntäminen. Tällä tarkoitetaan sitä, että yksilöiden ja organisaatioiden linkittyessä puheenjohtajan kautta syntynyt synergia hyödyttää rekrytoivaa tahoa. 2000-luvulle tultaessa johtamisen luonne on tosin muuttunut, kun organisaatioiden hallinta on entistä enemmän tiimityötä yksilövetoisuuden sijaan.⁴³ Joka tapauksessa jääkiekkoilu on isossa kuvassa kytkeytynyt yhteiskuntaan ensisijaisesti yksityiseltä sektorilta tulleiden toimijoiden kautta.

Yksityisen sektorin kytkentöjen merkitys kasvoi toisella tarkastelu-kaudella. Tärkeitä olivat esimerkiksi yritysten ja rahoitusalan edustajat, joilla oli mahdollisuus käyttää organisaatioiden varallisuutta jääkiekkoilun tukemiseen. Yksityisen sektorin merkitys jääkiekkoilulle kasvoi samalla, kun yhteiskunnan yleinen kaupallistuminen eteni. Tämä korostui kolmannella kaudella, jolloin yrityksiltä saatavien tukieurojen määrän kasvu on ollut huomattavaa. Muutosta voi tulkita niin, että mitä enemmän jääkiekkoilun suosio kasvoi, sitä laajemmiksi ja merkityksellisimmiksi yhteiskunnalliset verkostot paisuivat. Toisaalta toimintakulttuurin yleinen markkinallistuminen näyttää suomalaisessa urheilussa edenneen nopeimmin ja pisimmälle jääkiekkoilussa.

Pidemmällä perspektiivillä tarkasteluna jääkiekkoilusta tunnetuksi tulleet Hjallis Harkimo ja Hannu Ansas edustivat perinteikkään liikemiehen mallia, joka ”toteutti liiketoiminnallisia ja yhteiskunnallisia tavoitteitaan verkosto- ja sidosryhmäsuhteittensa välityksellä” – aivan kuten Heikki Huhtamäki omiana aikanaan.⁴⁴ Huhtamäki, Harkimo ja Ansas kuuluivat samanaikaisesti useisiin sosiaalisiin verkostoihin talouden, politiikan, kulttuurin ja urheilun alalla. Kaikki kolme olivat myös valmiita käyttämään kontaktejaan sekä koettelemaan suhteidensa kestävyyttä. Heillä oli lisäksi tarpeeksi kommunikaatiokanavien, eli keskeisten organisaatioiden, johtajapositioita. Yksityisen sektorin lisäksi on siis tärkeää verkostoitua ja toimia useilla yhteiskunnan osa-alueilla, joiden kautta vaikuttaminen mahdollistuu.⁴⁵

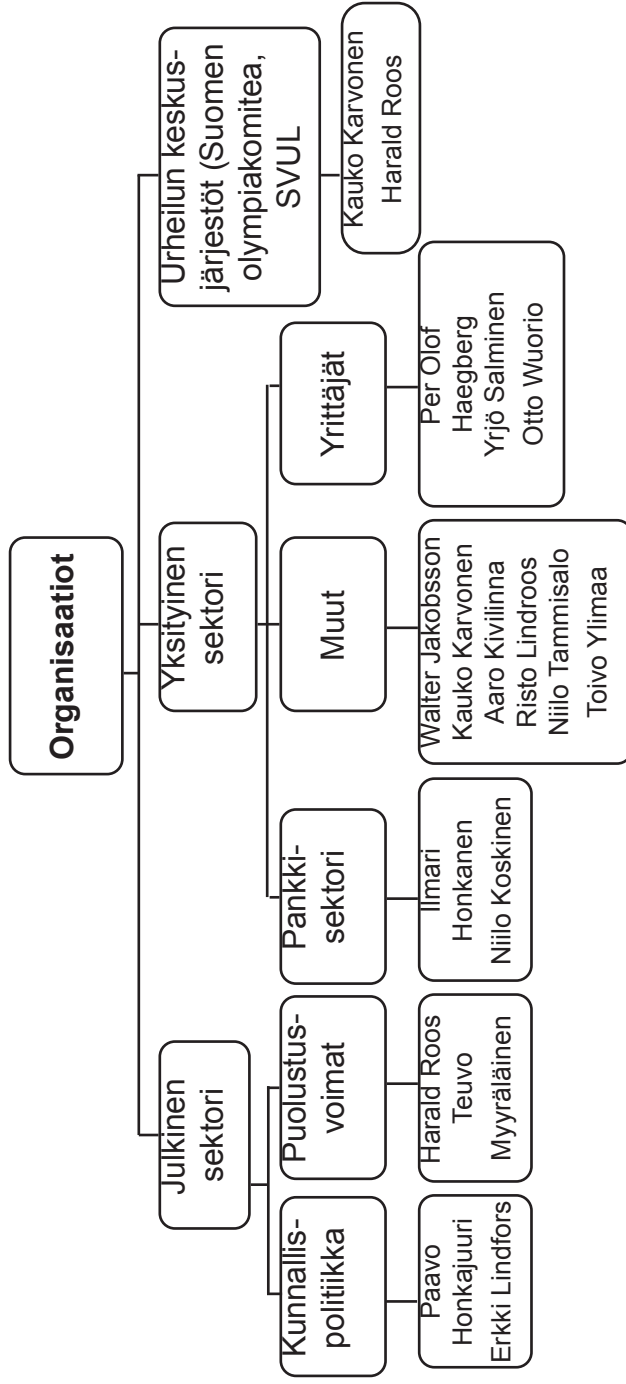
Jääkiekkoilun avainhenkilöitä löytyy tarkastelussamme siis myös julkiselta sektorilta, politiikasta ja järjestöelämästä. Urheilujärjestöjen

edustajien merkitys oli suurin jääkiekkoilun perustamisen ja organisoitumisen aikakaudella, jolloin nuori laji tarvitsi tukea ja osaamista perustoimintojen järjestämisessä. Merkittäviä jääkiekkoilun tukijoita oli tuolloin vähän, puheenjohtajan asema oli näkyvä, eikä lajiväen verkostoituminen ollut vielä kovin laajaa.

Julkisen sektorin ja politiikan yhteyksien merkitys korostui jääkiekon harrastusolojen kehittämisessä. Laji-ihmisten lobbaustyö ja osallistuminen eri paikkakuntien päätöksentekoon on merkittävin syy sille, että Suomessa on maailman toiseksi tihein jäähalliverkosto. Tämä on myös lajin menestyksen perustekijä, sillä se on mahdollistanut niin pelaajakehityksen kuin tuottavan liiketoiminnan. Jäähalleista suurin osa on edelleen kuntien omistuksessa, mikä ylläpitää jääkiekkoilun ja julkisen sektorin suhdetta sekä alleviivaa perinteisen kunnallispolitiikan merkitystä. Jääkiekkotoimijoiden ja politiikan suhteeseen on kuitenkin tullut myös uutta dynamiikkaa. Toimijoiden taustan perusteella arvioituna jääkiekkoilusta on 1980-luvun jälkeen tullut ”kokoomuslainen” laji; listaa-missamme vaikuttajissa on puolueen edustajia viime vuosikymmeninä selvästi enemmän kuin muihin puolueisiin lukeutuvia. Samanaikaisesti jääkiekkoilussa kunnostumisesta on tullut myös ponnahduslauta merkittäviin asemiin politiikan kentällä.

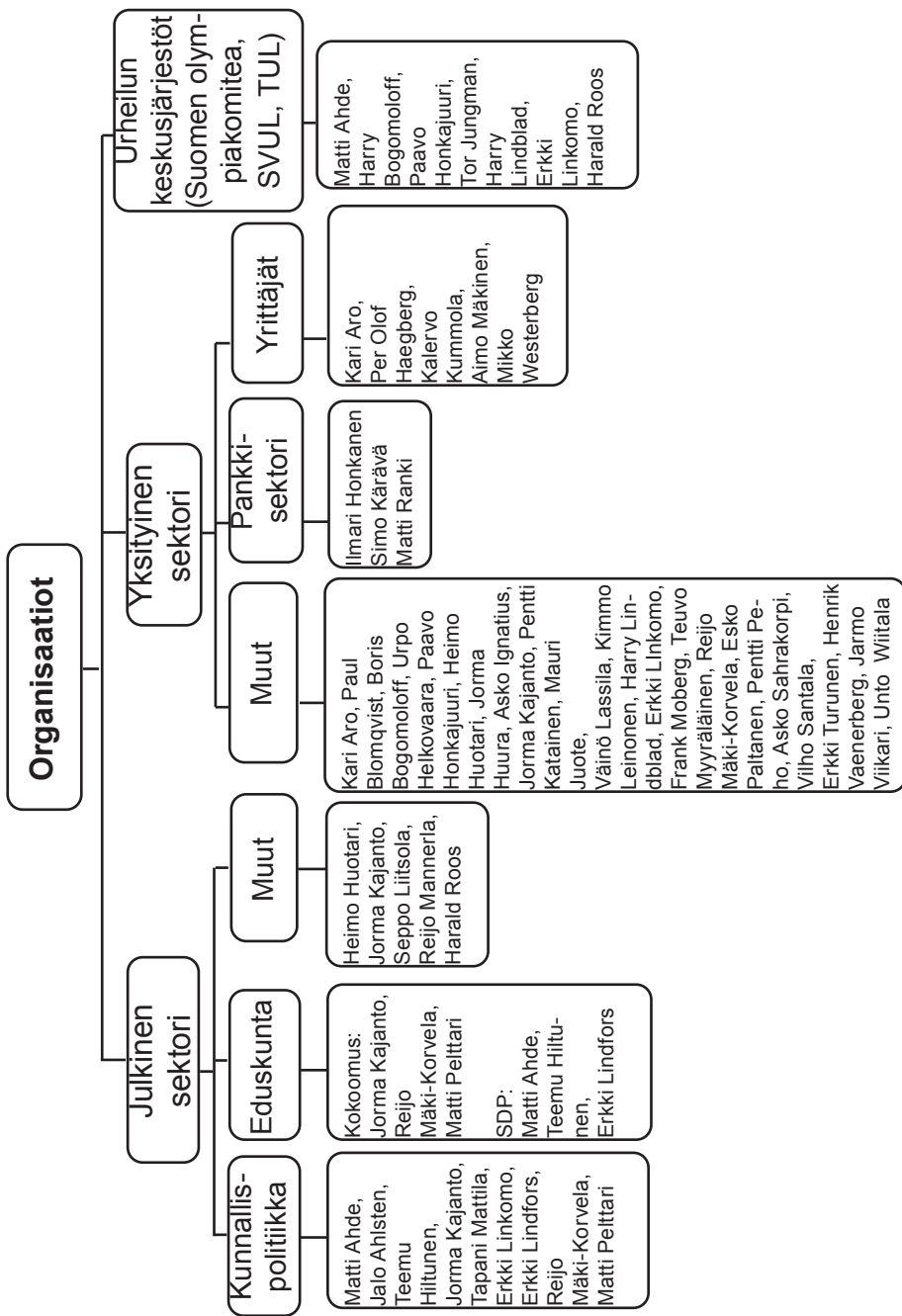
Kati Lehtosen mukaan urheilusektorilla valtaa on 2000-luvulla pitänyt erittäin pitkäaikainen ja muuttumaton valtaeliitti, jossa jääkiekkoväellä ja heidän tukijoillaan on ollut näkyvä edustus.⁴⁶ Jääkiekossa valtaeliittiketju on tosin vieläkin pidempi, sillä Ansaksen, Bogomoloffin, Harkimon, Hietarinnan, Kummolan, Lintumäen, Mokaan ja Mäki-Korvelan sukupolven aikakausi alkoi osittain jo 1970-luvulla. 2010-luvulla jääkiekkoilun kasvu maassamme on tasaantunut ja rajat miesjääkiekkoilun kasvun osalta, vuoden 2019 maailmanmestaruushuumasta huolimatta, ovat tulleet osin jo vastaan. Laji on taitekohdassa myös siksi, että edellä mainittu vanha eliitti on hiljalleen vetäytymässä luottamistoimista ja uusi sukupolvi on astumassa tilalle. Sama ilmiö on nähtävissä myös muussa urheilussa. Kokonaan toinen kysymys on, muuttuvatko ajattelutavat ja toimintakulttuuri sukupolven vaihtuessa.⁴⁷

Kuvio 1: Jääkiekkovaikuttajien taustaorganisaatiot 1900–1950

Kuvioiden lähteet: Suomen Jääkiekkoliitto (SuL): Jääkiekkosäätiö 1972–1985, kilpailu- ja toimintakertomukset 1942–2011 (Ua).

Kuvio 2. Jääkiekkovaihtajien taustaorganisaatiot 1950–1980

Lähteet

Arkistolähteet

Kansallisarkisto (Ka), Helsinki

Opetusministeriö: Valtion urheilulautakunta (VUL): Pöytäkirjat liitteineen 1920–1966

Suomen Urheiluarkisto (Ua), Helsinki

Suomen Jääkiekkoliitto (S JL): Jääkiekkosäätiö 1972–1985, kilpailu- ja toimintakertomukset 1942–2011

Suomen Valtakunnan Urheiluliitto (SVUL) kokoelma: toimintakertomukset 1907–1992

Artikkelit ja kirjallisuus

Backman, J. 2018. Ishockeyns amerikanisering: En studie av svensk of finsk elitishockey. Malmö University. Väitöskirja.

Hautamäki, T. 2019. Menestyksen ja romahduksen tie. Suomalainen urheilujohtaminen 1960-luvulta 2010-luvun lopulle. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies n:o 206. University of Eastern Finland.

Heiskanen, B. & Salmi, H. (toim.) 2015. Kiekkokansa. Helsinki: TEOS.

Hentilä, S. 1984. Suomen työläisurheilun historia II, TUL 1944–1959. Hämeenlinna: Karisto.

Isotalo, K. 2016. Jääkiekon siirtyminen ulkokentiltä sisälajiksi vuodesta 1965 alkaen. Liikunta & Tiede 53 (6), 70–78.

Itkonen, H. 1996. Kenttien kutsu. Joensuun yliopisto. Väitöskirja.

Itkonen, H., Lehtonen, K. & Aarresola, O. 2018. Tutkimuskatsaus liikuntapolitiittisen selonteon tausta-aineistoksi. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 6.

Jokisipilä, M., Kokkonen, J., Rantala, K., Viita, O. 2018. Koko kansan leijonat – Suomi-kiekon historia. Jyväskylä: Docendo Oy.

Kauhala, H. 2016. Mies joka vei leijonat mitaleille. Pentti Matikaisen jääkiekkoelämä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kokkonen, J. 2015. Suomalainen liikuntakulttuuri – juuret, nykyisyys ja muutossuunnat. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Lautela, Y. & Wallen, G. 2007. Johtohenkilöt. Teoksessa Y. Lautela & G. Wallen (toim.) Rakas jalkapallo. Sata vuotta suomalaista jalkapalloa. Helsinki: Teos, 333–343.

Lehtonen, K. 2017a. Muuttuvat rakenteet – Staattiset verkostot. Suomalaisen liikunta- ja urheilujärjestelmän rakenteelliset muutokset 2008–2015. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 331. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Lehtonen, K. 2017b. Luolamiehet ja suurlinkkaajat suomalaisessa liikunnan ja urheilun eliitti-verkostossa. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2), 127–140.

Rinne, R. 2019. Suomalaisen yliopiston tila: Rahan, vallankäytön ja hallinnan uudet muodot. Teoksessa: H. Nori, H. Laalo & R. Rinne (toim.) Kohti oppimisyhteiskuntaa – Koulutus-

politiikan uusi suunta ja korkeakoulutuksen muuttuva asema. Turun yliopiston kasvatus-tieteiden tiedekunta julkaisusarja A:217, 451–483.

Suomen Jääkiekkoliijat ry. Kausijulkaisu 2015–2016

Teräs, K. 2009. Yritys ja yhteiskunta: Heikki Huhtamäen verkosto- ja sidosryhmäsuhteet. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Vasara, E. 2004. Valtion liikuntahallinnon historia. Tampere: Tammer-Paino oy.

Wuolio, E. 1954. Suomen Jääkiekkoliitto 1929–1954. Helsinki: Suomen Jääkiekkoliitto.

Haastattelut

Bogomoloff, Harry, Helsinki, 8.9.2016. Haukilahti, Timo, Helsinki, 10.11.2015. Hietarinta, Kai, Helsinki, 11.11.2016. Kupila, Jari, Helsinki, 20.10.2016. Leinonen, Kimmo, Tampere, 3.10.2016. Yli-Saunamäki, Tapani, Vantaa, 10.1.2017.

Internet-sivustot

Biografia-keskus: Kansallisbiografia. <https://kansallisbiografia.fi/>. Tarkistettu 29.8.2019.

Statista-tilastosivusto. <https://www.statista.com/statistics/282349/number-of-registered-ice-hockey-by-country/>. Tarkistettu 29.8.2019.

Lähdeviitteet

- 1 <https://www.statista.com/statistics/282349/number-of-registered-ice-hockey-by-country/>.
- 2 Esim. Isotalo 2016, Jokisipilä ym. 2018, Backman 2018.
- 3 Heiskanen & Salmi 2015, 9.
- 4 Vasara 2004, 33–34, 57–58.
- 5 Wuolio 1954, 28–30; kuvio 1.
- 6 Jokisipilä ym. 2018, 33; VUL 5.3.1928, 28.2.1929, 20.2.1930.
- 7 Jokisipilä ym. 2018, 53–54.
- 8 <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/7694>.
- 9 Hentilä 1984, 465–477; Lehtonen 2017a, 21–27.
- 10 SJL. TK. 1962–1963 (UA). Sopimus TUL:n kanssa 22.9.1962; Jokisipilä ym. 2018, 80–81.
- 11 Esim. Kokkonen 2015.
- 12 Bogomoloff 8.9.2016.
- 13 Isotalo 2016.
- 14 Jokisipilä ym. 2018, 95.
- 15 Wacklin, 2005, 38–40; Leinonen 3.10.2016.

- 16 Hietarinta 11.11.2016.
- 17 Haukilahti 10.11.2015; SVUL:n TK 1971, 29 (UA)
- 18 SJL. HI2. Suomen Jääkiekkosäätiö. 1974–1982 (UA); Leinonen 3.10.2016
- 19 Hautamäki 2019.
- 20 Lainaus Bogomoloff 8.9.2016; ks. myös SJL. TK. 1994–1996 (UA); Jokisipilä ym. 2018, 264–267.
- 21 Backman 2018.
- 22 Kauhala 2016, 277.
- 23 Ks. Isotalo 2016.
- 24 Bogomoloff 8.9.2016.
- 25 Lainaus Bogomoloff 8.9.2016.
- 26 SJRY 2015–2016, 5.
- 27 Esim. Backman 2018; Itkonen ym. 2018; Jokisipilä ym. 2018; Kokkonen 2015.
- 28 Itkonen ym. 2018; Rinne 2019.
- 29 Ks. Backman 2018.
- 30 Jokisipilä ym. 2018, 303.
- 31 Hietarinta 11.11.2016; Jokisipilä ym. 2018, 182–183.
- 32 Hietarinta 11.11.2016.
- 33 Isotalo 2016; Jokisipilä ym. 2018.
- 34 Isotalo 2016; Jokisipilä ym. 2018, 228–232; ks. myös Backman 2018, 164–166.
- 35 Kokkonen 2015, 329; Kupila 20.10.2016; Yli-Saunamäki 10.1.2017.
- 36 Hietarinta 11.11.2016.
- 37 Isotalo 2016, 76; Kupila 20.10.2016.
- 38 Bogomoloff 8.9.2016.
- 39 Hietarinta 11.11.2016.
- 40 Backman 2018, erityisesti 205–207.
- 41 Lehtonen 2017b, 132.
- 42 Lautela & Wallen 2007.
- 43 Teräs 2009, 395; ks. myös Hautamäki 2019.
- 44 Teräs 2009, 400.
- 45 Ks. Lehtonen 2018b.
- 46 Lehtonen 2017a ja 2017b; ks. myös Mäkinen ym. 2019.
- 47 Ks. Mäkinen ym. 2019.